

Nätverket för solparker

Alight Energy, Arise, BayWa r.e Nordic, BeGreen, Better Energy, E.ON, Energiinfrastruktur, Energiengagemang, European Energy, Fortum, Helios Nordic Energy, Neoen, Nordic Solar, OX2, Solkompaniet, Soltech Energy, Svea Solar, Turn Energy, wpd Scandinavia

Till Klimat- och näringslivsdepartementet,
Statsrådet Ebba Busch
kn.remissvar@regeringskansliet.se; kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar till promemoria Förslag om nya energipolitiska mål
Diarienummer: KN2023/04578

31 januari 2024

Nätverket för solparker om regeringens förslag till nya energipolitiska mål

Nätverket för solparker är ett branschsamarbete som samlar huvuddelen av de stora aktörer som investerar i utbyggnad av storskalig solkraft på mark, så kallade solparker. Företagen inom Nätverket för solparker är alla aktiva på den svenska och i många fall den globala marknaden. Med stora privata investeringar och helt utan statliga subventioner har Nätverket för solparkerens företag en möjlighet att förse Sverige med ett avsevärt bidrag av ny elproduktion både på kort sikt och till 2045.

Det som utmärker tillskottet av el från solparker är att det kan gå relativt fort. Solbranschens bedömning är att vi kan leverera minst 30 TWh solkraft till 2030. Det ska jämföras med de dryga 3 TWh som solkraften producerade under 2023. Ökningen fram till 2030 och även därefter väntas framför allt komma från etablering av stor industriell solkraft från solparker.

Nätverket för solparker vill lämna följande synpunkter på det förslag till nya energipolitiska mål som presenterats av regeringen.

Övergripande kommentarer:

- Nätverket för solparker instämmer med regeringen om att det behövs en långsiktig plan för att tydliggöra hur energipolitiken ska bidra till den gröna omställningen. På bara några år har förutsättningarna för hur mycket el som efterfrågas av samhället förändrats markant. Ska vi lyckas möta efterfrågan och producera den el som krävs kommer det att kräva enorma resurser, både i form av offentliga satsningar och privata investeringar. För att säkerställa att det görs kostnadseffektivt och till största nytta för samhället är det viktigt att politiken tar ett övergripande ansvar för utvecklingen av elsystemet.
- Det är viktigt att regeringen säkerställer att de investeringar som görs inom elsystemet blir konkurrenskraftiga och kan leverera el med låga priser till industrin. De stora industriprojekt som planeras, bland annat i norra Sverige, kommer inte ha möjlighet att bli långsiktigt lönsamma utan dessa förutsättningar. Utan en kraftig ökning av elproduktionen riskerar dessutom nya industrietableringar att hamna i andra länder som kan erbjuda mer fördelaktiga villkor. Sammantaget skulle det innebära att vi går miste om investeringar och innovationer som kan exporteras och göra det möjligt för fler företag att ställa om. I värsta fall kan vi försena den gröna omställningen på global nivå.
- Även om vi ser positivt på en långsiktig plan för elsystemet till 2045 anser vi att det är av avgörande vikt att även lägga fram ett delmål till 2030. Vi är oroliga över att ett för ensidigt fokus på år 2045 inte är tillräckligt för att säkerställa en ordentlig takt i utbyggnaden av ny elproduktion samt nödvändiga förstärkningar av elnätet. Redan nu varnar såväl näringsliv som myndigheter om att höga elpriser och för långsam utbyggnad av ny elproduktion hotar näringslivsutvecklingen. I Svenska kraftnäts senaste långsiktiga marknadsanalys (LMA) visar myndigheten att elsystemet, oaktat vilka kraftslag som väntas utgöra elmixen, skulle behöva byggas ut med 7,5 TWh ny elproduktion mellan åren 2025–2045. Det är en hastighet på utbyggnad som aldrig tidigare skådats

Nätverket för solparker

Alight Energy, Arise, BayWa r.e Nordic, BeGreen, Better Energy, E.ON. Energiinfrastruktur, Energiengagemang, European Energy, Fortum, Helios Nordic Energy, Neoen, Nordic Solar, OX2, Solkompaniet, Soltech Energy, Svea Solar, Turn Energy, wpd Scandinavia

och kräver extraordinära insatser från stora delar av samhället omgående. Ett delmål till 2030 skulle visa företag och medborgare att politiken även ser behovet av ny elproduktion här och nu och inte enbart längre fram i tiden. Slutligen skulle ett delmål också vara i linje med hur europeisk energipolitik är utformad, med mål till år 2030 och mer långsiktiga mål.

- Utöver behovet av delmål anser Nätverket för solparker att vikten av en ökad elproduktion på ett tydligare sätt bör innefattas i de energipolitiska målen. Regeringens förslag till långsiktigt planeringsmål fokuserar på behovet av att planera för en ökad elanvändning, men nämner inte hur mycket elproduktionen behöver öka. Vi anser att det är av yttersta vikt att ambitionen om att åtminstone dubblera elproduktionen, som tidigare uttalats av bland annat statsministern och miljö- och klimatministern, ligger fast – inte minst eftersom det till stor del är ökningen av elproduktionen som kommer avgöra hur stor elanvändningen blir. Om vi inte lyckas öka den fossilfria elproduktionen, och säkerställa långsiktigt låga elpriser, kommer elintensiva projekt från näringsliv och industri inte i samma utsträckning bli verklighet. Det innebär dels ett lägre elbehov, dels att vi går miste om tillväxt, arbetstillfällen och klimatnytta. Vi föreslår därför att målet om att planera för en ökad elanvändning ersätts eller kompletteras med ett mål för en ökad fossilfri elproduktion.
- För att kunna leverera på ett delmål till 2030 och ett tydligare fokus på snabbt ökad elproduktion behövs tydliga strategier för samtliga kraftslag som kan bidra med betydande mängder ny el. Storskalig solkraft är det kraftslag som kan byggas ut allra snabbast och leverera en stor mängd ny elproduktion. Nätverket för solparker föreslår därför att regeringen bör ge Energimyndigheten i uppdrag att ta fram en nationell strategi för solkraften. Det skulle också vara i linje med Tidöavtalets mål om att all ny elproduktion "som bidrar till en snabb expansion av kraftsystemet" behövs.
- För att säkerställa att det svenska elsystemet kan expandera i tillräcklig takt och i alla delar av landet skulle regeringens två föreslagna mål om en planeringsram och ett leverenssäkerhetsmål behöva kompletteras med en strategi eller ett mål för flexibilitet. Såväl myndigheter som akademien lyfter fram behovet av flexibilitetsresurser, det vill säga åtgärder för att styra användarnas efterfrågan på el, energilagring och en flexibel elproduktion. Det kan bland annat handla om möjligheten att tillföra effekt till elnätet från elbilar eller stationära batterier, flexibel vätgasproduktion med lagring och styrning av efterfrågan på el från industrin, värmepumpar med mera. Oavsett vilka kraftslag som Sverige väljer att investera i de kommande åren kommer behovet av flexibilitet för att upprätthålla balans i alla lägen öka kraftigt. Det svenska elsystemet är en del av det nordeuropeiska elsystemet som väntas få en stor tillkomst av variabel elproduktion, vilket leder till ett ökat behov av flexibilitet. Flera myndigheter¹ har lyft fram behovet av ett framåtlutat arbete från olika delar av samhället inom flexibilitetsområdet. En strategi för frågan skulle kunna vara ett sätt att leverera på det.
- Det är viktigt att arbetet med de långsiktiga energimålen också sätter stort fokus på hur elbehovet ska mötas även utifrån möjligheten till nätanslutning. I dag finns risk att nätbolagens hantering av ansökningar om anslutning till elnätet försenas, bland annat för att potentialen för flexibilitet i elnäten inte nyttjas fullt ut. Det skulle därför vara önskvärt att regeringen även tog initiativ till en elnätsstrategi för att säkerställa att alla aktörer jobbar tillsammans för ett effektivt användande av det befintliga elnätet och en strategisk kontinuerlig utbyggnad av elnätet.
- I John Hasslers uppdrag att se över klimatpolitiken som presenterades under hösten 2023 lyftes en idé om att tillsätta en parlamentarisk grupp, likt pensionsgruppen, med ett långsiktigt ansvar för energipolitiken. Nätverket för solparker stödjer det förslaget och skulle gärna se att det genomförs för att följa upp de mål som slutligen tas av riksdagen.

¹ Svenska kraftnät, Energimarknadsinspektionen, Energimyndigheten, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll Ei R2023:18 <https://ei.se/download/18.39aa709418c6246074525a0/1702652367669/Framjande-av-ett-mer-flexibelt-elsystem-deluppdrag-5-Ei%20R2023-18.pdf>

Nätverket för solparker ☀️

Alight Energy, Arise, BayWa r.e Nordic, BeGreen, Better Energy, E.ON. Energiinfrastruktur, Energiengagemang, European Energy, Fortum, Helios Nordic Energy, Neoen, Nordic Solar, OX2, Solkompaniet, Soltech Energy, Svea Solar, Turn Energy, wpd Scandinavia

- Svensk Vindenergi har tidigare lyft behovet av att ändra det långsiktiga energimålet om ett 100 procent fossilfritt elsystem till 2040 till ett mål om ett 100 procent fossilfritt energisystem till 2040. Redan i dag har Sverige ett nästintill fossilfritt elsystem. Ett mål som tar sikte på elsystemet kan därför felaktigt spegla att vi är nära måluppfyllelse för omställningen. I själva verket ska andra delar av energisystemet, så som en omställning av transportsektorn och industrin från fossil energianvändning också genomföras. Därför skulle ett mål om ett 100 procent fossilfritt energisystem bättre spegla den omställning som Sverige ska genomgå till 2040. Nätverket för solparker stödjer därför Svensk Vindenergis förslag på omformulering av det långsiktiga målet.

Kommentarer avseende de tre målen:

1. Planeringsmål

Nätverket för solparker stödjer inriktningen om att inrätta ett planeringsmål för energisystemet till 2045. Vi anser dock att, som uttryckts ovan, att målet om att planera för ett ökat elbehov till 2045 bör ersättas, eller kompletteras med, ett mål om att öka elproduktionen samt att planeringsmålet bör kompletteras med ett delmål till 2030.

Vi ser positivt på arbetet med regional energiplanering och hur det kan bidra till att säkerställa att det nationella planeringsmålet landar rätt. Vi stödjer också förslaget om att Energimarknadsinspektionen (Ei) bör få i uppdrag att sammanställa, analysera och utveckla arbetet med nätutvecklingsplaner. Vi ser ett behov av tydligare styrning i hur nätbolagen arbetar med att säkerställa en snabbare elnätanslutning och bidrar till den utbyggnad av elnätet som kommer att vara avgörande för omställningen.

2. Leveranssäkerhetsmål för elsystemet

Nätverket för solparker stödjer regeringens förslag om ett leveranssäkerhetsmål för elsystemet. Det är av avgörande vikt att även ett framtida elsystem är robust och säkert, inte minst utifrån det förändrade säkerhetspolitiska läge som Sverige står inför. En viktig faktor för att kunna säkerställa att elförsörjningen kan garanteras även i tider av kris, och i värsta fall krig, är att skapa ett mer diversifierat elsystem där solkraften kan spela en central roll. Precis som regeringen konstaterar i promemorian så kan förmågan till ödrift bli avgörande, det vill säga att geografiskt avgränsade områden kan försörjas genom intern produktion och konsumtion. Det är viktigt att ett leveranssäkerhetsmål utformas teknikneutralt, det vill säga att det låter alla tekniker och energislag bidra. Det är också viktigt för att få ett så kostnadseffektivt system som möjligt.

Vi stödjer också regeringens förslag om att Svenska kraftnät ska få i uppdrag att följa upp leveranssäkerhetsmålet och föreslå åtgärder för att se till att det genomförs på kort och lång sikt.

I promemorian lyfter regeringen fram att analyser pekar på att risken för effektbrist kan öka i Sverige. Enligt Svenska kraftnäts långsiktiga marknadsanalys som presenterades i januari 2024 konstateras att risken för effektbrist i Sverige är väldigt låg även i scenarier med hög elkonsumtion och enbart förnybar elproduktion, under förutsättning att potentialen för flexibilitet kan utnyttjas fullt ut.

Nätverket för solparker vill instämma i regeringens beskrivning av att god tillgång på el till ett konkurrenskraftigt pris är centralt för samhällets elektrifiering och näringslivets utveckling. Vi skulle dock vilja problematisera det resonemang som regeringen för om att prisvolatiliteten i sig är ett problem för omställningen. För det första väntas prisvolatiliteten jämnas ut sig med industrietableringar som kan reglera sin produktion baserat på tillgången till el vid varje givet tillfälle. För det andra anser vi att ett lågt genomsnittligt elpris, där viss variation förekommer, är betydligt mer önskvärt än ett elpris som är stabilt men på höga nivåer. Prisvariationer skapar dessutom incitament till flexibel styrning av elkonsumtionen.

Nätverket för solparker

Alight Energy, Arise, BayWa r.e Nordic, BeGreen, Better Energy, E.ON. Energiinfrastruktur, Energiengagemang, European Energy, Fortum, Helios Nordic Energy, Neoen, Nordic Solar, OX2, Solkompaniet, Soltech Energy, Svea Solar, Turn Energy, wpd Scandinavia

3. Energieffektiviseringsmål

Det nuvarande målet för energieffektivisering till 2030 som antogs av riksdagen 2017, har i sin utformning uppenbara utmaningar med måluppfyllelse utifrån att det är togs under helt andra förutsättningar vad gäller efterfrågan på el. Av den anledningen finns skäl att se över målet så att det linjerar med nya prognoser för elbehovet till 2030, men även för att anpassas efter de nya EU-gemensamma effektiviseringsmålen. Med det sagt anser Nätverket för solparker att det är viktigt att Sverige fortsatt ska ha stort fokus på energieffektivisering. För att vara en seriös aktör inom klimat- och energipolitiken på den europeiska och globala marknaden är även effektivisering en åtgärd som måste prioriteras i helheten. För aktörer som verkar i solparksbranschen är effektivisering en självklarhet och något vi också driver gentemot nätbolagen. Det är viktigt att alla aktörer tar sitt ansvar för att se till att vi inte överdimensionerar produktion utifrån såväl ett miljö- som ett lönsamhetsperspektiv. Ett effektivt användande av elsystemet är dessutom av stor vikt för att hålla ned kostnaderna för hushåll och företagen.